

ע"פ 7205/15 - אנדריי ויינבלט נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7205/15

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט מ' מזוז

המערער: אנדריי ויינבלט

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי חיפה מיום
24.09.2015 בת"פ 29540-11-13 שניתן על ידי כבוד
השופט י' ליפשיץ

תאריך הישיבה: ל' בסיון תשע"ו (6.7.16)

בשם המערער: עו"ד לירן אוחיון

בשם המשיבה: עו"ד יעל שרף
בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"פ 29540-11-13 שניתן על ידי כבוד השופט י' ליפשיץ ביום 24.9.2015.

2. המערער הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, והושת עליו עונש מאסר בפועל בן שמונה חודשים (בניכוי ימי מעצרו) לצד מאסרים מותנים.

עובדות כתב האישום המתוקן

3. בעת שהיה המערער עם נאשם נוסף, יבגני בורדינס (להלן: בורדינס) ושני חברים נוספים, שבר המערער חלון של דוכן פיס בקרית ים במטרה לגנוב רכוש. מכיוון שחשש להימצאות טביעות אצבעות בזירת הדוכן, נסע עם בורדינס לתחנת דלק, שם רכשו דלק בדלי וחזרו לדוכן הפיס, כשהמערער נושא את הדלי. המערער שפך את הדלק לתוך הדוכן והשניים הציתו אותו עד שנשרף כליל. הנאשמים עצמם נפצעו ונכוו מהאש ופוננו לבית חולים.

הטיעונים לעונש, תסקירי שירות המבחן והניסיונות לשלב את המערער בהליך שיקומי

4. המאשימה עתרה בבית המשפט המחוזי להשית על המערער עונש חמור מזה שהוטל על בורדינס משום חלקו החמור יותר במעשים. יצוין, כי בורדינס הורשע אף הוא באותה עבירה, ונגזר עליו עונש כולל של 22 חודשי מאסר - שמונה חודשים בגין עבירת ההצתה וכן רכיבי מאסר נוספים מתיקים אחרים (ובכלל זאת הפעלת מאסר על תנאי שהיה תלוי ועומד נגדו). בנוסף, הפנתה המאשימה לכך שחרף ההזדמנויות הרבות שניתנו למערער בהקשר להליך הטיפולי, כפי שיפורט להלן, הוא לא ידע לנצלן. לפיכך, ביקשה לקבוע מתחם עונש בין שתיים לארבע שנות מאסר.

5. מנגד, המערער ביקש שתינתן לו הזדמנות שיקומית נוספת. כמו כן, הדגיש המערער את היעדר התכנון של המעשה, את העובדה שלא נשקפה ממנו סכנה ממשית ואת נסיבותיו האישיות. לנוכח כל אלה ביקש המערער להימנע אף מהשתתף מאסר לריצוי בעבודות שירות כדי לאפשר לו להשלים את ההליך הטיפולי.

6. המערער הופנה לאפיק טיפולי בהמלצת שירות המבחן, כדי לטפל בבעיית ההתמכרות לאלכוהול ממנה הוא סובל. המערער הסכים להשתלב במרכז לנפגעי אלכוהול בחיפה, אולם הוא לא התמיד בהגעה לקבוצה ולשיחות הפרטניות ואף לא התמיד בשמירת קשר עם המרכז. לפני משורת הדין, ועל אף ששירות המבחן המליץ על הטלת עונש מציב גבול בדמות מאסר בפועל, הורה בית המשפט המחוזי על עריכת תסקיר נוסף. בעקבות זאת, המערער אכן חידש את הקשר עם היחידה לטיפול בהתמכרויות ואף הביע רצון להשתלב בקהילה טיפולית ולכן ניתנה דחייה של מספר חודשים למיצוי הליך זה. אולם לאחר חודשיים עזב המערער על דעת עצמו את הקהילה הטיפולית. לכן, חזר שירות המבחן על עמדתו כי אין המלצה טיפולית בעניינו. אלא שאז התקבל המערער לטיפול ב"מרכז יום למכורים נקיים" בחיפה, ושירות המבחן המליץ על מיצוי ההליך הטיפולי. לאחר מספר חודשים שבהם התמיד המערער בטיפול במסגרת מרכז היום, המליץ שירות המבחן על העמדת המערער בפיקוח צו מבחן למשך 18 חודשים, שבמסגרתו ימשיך בהליך הטיפולי במרכז יום בחיפה, וכן במרכז לטיפול בהתמכרויות. בנוסף, הומלץ על השתתפות ענישה מרתיעה בדמות מאסר שירוצה בעבודות שירות. אלא שלאחר חודשיים שוב חזר בו שירות המבחן מהמלצתו להטלת צו מבחן ונקיטת דרך טיפולית, משום שהטיפול במערער הופסק לאור קשייו לשתף פעולה בהליך הטיפולי ואי התמדתו בהגעה לטיפולים.

7. בית המשפט המחוזי קבע, כי הערכים החברתיים המוגנים בעבירת ההצתה הם שמירה על ערך החיים ושלמות הגוף וכן שמירה על רכוש הציבור. נקבע, כי מידת הפגיעה בערכים אלו בעניין דנן היא בינונית, שכן מידת הסכנה שנשקפה מהצתת דוכן הפיס הייתה נמוכה יחסית. עוד נקבע, כי חלקו של המערער במעשים היה משמעותי יותר מחלקו של בורדינס. משכך, נפסק כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המערער צריך להיות גבוה יותר, והוא נע בין 8 ל-32 חודשי מאסר. השאלה שאותה בחן בית המשפט במקרה זה היא, האם יש לסטות מאותו מתחם בשל שיקולי שיקום. נקבע, כי המערער לא הצליח להשתלב לאורך זמן ובצורה מניחה את הדעת בדרך הטיפולית שהותוותה לו על ידי הגורמים הטיפולים, הגם שניתנו לו די והותר הזדמנויות. נקבע, כי בשלב הנוכחי בחייו, המערער נעדר את היכולת להשלים בהצלחה את ההליך הטיפולי, הגם שאין חולק שהשקיע רבות בתהליך הטיפולי ויש להניח כי הוא אף הפיק לקחים שונים מהתהליך, על אף שטרם הסתיים. לכן, נפסק כי העונש שיושת יהיה על הצד הנמוך.

8. על המערער הושתו שמונה חודשי מאסר (בניכוי ימי מעצרו). וכן מאסר מותנה לתקופה של עשרה חודשים, למשך שלוש שנים מיום שחרורו, בתנאי שלא יעבור עבירת אלימות או רכוש מסוג פשע; בנוסף, מאסר מותנה לתקופה של חמישה חודשים, למשך שלוש שנים מיום שחרורו, בתנאי שלא יעבור את העבירה בה הורשע או עבירת אלימות או רכוש מסוג עוון.

נימוקי הערעור

9. לטענת המערער - באמצעות בא-כוחו, עו"ד לירן אוהיון - מדובר בהסתבכות הראשונה שלו בפלילים. לפי הנתען, ראוי ואף חובה להתחשב בכך שהמערער הוא "בגיר-צעיר" (הגם שמלאו לו כ-23 שנים בעת ביצוע העבירה - י.ד.). שלושה נימוקים לכך, לשיטת המערער: ראשית, הקרבה לסייג לאחריות פלילי של קטינות; שנית, הקושי להבין את הפסול שבמעשים; שלישית, בית המשפט רשאי לשקול כל שיקול שנראה לו רלוונטי בקביעת מתחם הענישה.

נטען, כי בית המשפט המחוזי שגה כשייחס למערער חלק גדול יותר באירועים מאשר בורדינס, וכתוצאה מכך קבע מתחם ענישה גבוה יותר, על אף שמכתב האישום לא ברור מי מהשניים הצית בפועל ושניהם הורשעו באותה עבירה. לטענתו, לאור עקרון האחידות בענישה לא היה מקום לקבוע מתחמי ענישה שונים (בעוד מתחם הענישה של המערער נקבע בין 8 ל-32 חודשי מאסר, הרי שמתחם הענישה של בורדינס נקבע בין 6 ל-30 חודשי מאסר).

המערער מוסיף וטוען, כי בית המשפט המחוזי לא הפעיל בצורה מאוזנת את המבחן התלת-שלבי; וכי ניתן משקל בכורה לטיעון בדבר שידול לדבר העבירה, על אף שלא יוחס לו שידול בכתב האישום. כן נטען, כי בית המשפט הסתמך על פסיקה שמתייחסת לפגיעה בערך מוגן במדרג גבוה יותר.

המערער מבקש להדגיש, כי במקרה דנן, הגם שנגרם נזק לדוכן, איש לא נפגע. האירוע התרחש בשעת לילה מאוחרת והדוכן היה מרוחק מכל מבנה אחר. כן צוין, כי לא קדם לאירוע תכנון מראש אלא מדובר באירוע מתגלגל שהביא להצתה.

עוד נטען, כי בית המשפט המחוזי שגה כשלא הכיר בניסיונות השיקום של המערער כמצדיקים סטייה ממתחם

העונש שנקבע בעניינו ולא רק כשיקול בגזירת העונש. נטען, כי קיימת אפשרות אמיתית שהמערער ישתקם. הודגש, כי מאז אותו מקרה המערער לא הסתבך בפלילים.

לבסוף, נטען כי הפגיעה במערער אם יוטל עליו עונש מאסר לריצוי בפועל היא גדולה. לו ולמשפחתו חובות כלכליים כבדים והוא משמש כתומך באביו החורג הסובל ממחלה קשה וסועד אותו בדירה שכורה. המערער משתדל לעבוד סביב השעון על מנת לעמוד בהוצאות. כליאתו מאחורי סורג ובריח תהיה הרסנית וברי, כי אין אפשרות אמיתית לעבור טיפול שיקומי במהלך תקופת המאסר למי שנשפט לתקופת מאסר קצרה. כן צוינו נסיבותיו האישיות המורכבות של המערער. לבסוף הודגש, כי המערער הודה במיוחס לו בכתב האישום המתוקן, לקח אחריות על ביצוע העבירה, הביע חרטה כנה ועבר הליך שיקום ארוך, וכן כי הוא חסך זמן שיפוטי. נוכח כל האמור לעיל, עותר המערער להקל בעונשו ולקבוע כי יבצע מאסר בדרך של עבודות שירות.

10. במהלך הדיון שהתקיים לפנינו הגיש בא-כוח המערער מספר דוגמאות לפסקי דין שבהם הוטלו עונשים קלים יותר מזה שהוטל על המערער בעניינו. כמו כן, שב והדגיש בא-כוח המערער את נסיבותיו האישיות של המערער, ובין היתר, את מצבה הכלכלי הקשה של משפחת המערער ומצבו הרפואי של אביו כמו גם העובדה שבת זוגו צפויה ללדת בחודשים הקרובים.

עמדת שירות המבחן

11. נציגת שירות המבחן למבוגרים, הגב' ברכה וייס, הדגישה את הניסיונות הרבים לסייע למערער בטיפול גמילה, ניסיונות שלא צלחו.

תשובת המשיבה

12. המשיבה - באמצעות באת-כוחה, עו"ד יעל שרף - מסכימה כי גיל צעיר אמור להשפיע על קביעת מתחם הענישה, אולם לא מדובר בהקלה אוטומטית. לטענתה, גילו של המערער בעת ביצוע העבירה (23) אינו נופל לקטגוריה של "בגיר-צעיר". עו"ד שרף הוסיפה וציינה את חוסר הנוחות של המשיבה מכך שעובדות כתב האישום המתוקן לא תוקנו על אף שהוסרה ממנו עבירה של התפרצות. עו"ד שרף הדגישה את הדומיננטיות של המערער בביצוע המעשים כפי שעולה מכתב האישום והיותו של המערער בגילופין כנסיבה מחמירה. לדבריה, בית המשפט המחוזי בא לקראת המערער לאורך כל הדרך, הן בקביעת מתחם הענישה והן בקביעת העונש ברף התחתון של המתחם. כן הפנתה להיעדר ההמלצה מצד שירות המבחן על צו טיפול.

דיון והכרעה

13. כידוע, ערכאת הערעור אינה מתערבת בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, אלא במקרים בהם הערכאה הדיונית טעתה או שהעונש שגזרה חורג במידה קיצונית מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות [ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 3947/12 שאדי סאלח נ' מדינת ישראל, פסקה 46 (21.1.2013)].

בית משפט זה עמד, לא אחת, על חומרתה הרבה של עבירת ההצתה ועל הסיכון הגלום בה "שראשיתה ידוע, אולם כיצד תתפשט ומה יהיה היקף הנזק הכרוך בה, הוא עניין שלמצית, בדרך כלל, אין שליטה עליו" [ע"פ 2599/07 קריין נ' עמוד 4

מדינת ישראל (30.4.2007). בעבירות של הצתה ניתן להצביע על קשת רחבה של עונשים, אולם ככלל, גישתו העקבית של בית משפט זה, היא כי יש להשית עונשי מאסר בפועל [ע"פ 8659/13 אלמליח נ' מדינת ישראל, פסקה 13 והאסמכתאות המופיעות שם (15.5.2014)]. ניתן להבחין שגם במקרים שבהם מדובר היה בנזק לא גדול לרכוש, וללא סיכון ממשי של חיי אדם, הוטלו עונשי מאסר משמעותיים [ע"פ 3116/13 קבלאן נ' מדינת ישראל (15.10.2013); ע"פ 2588/15 ארונב נ' מדינת ישראל (8.6.2015)]. מתחם הענישה שנקבע במקרה דנן, כמו גם העונש שנגזר בסופו של יום, אינם מהגבוהים, ביחס לחומרה הרבה שמיוחסת לעבירות מסוג זה.

בית המשפט המחוזי איזן בגזר הדין בין חומרת המעשה, שאליו נלוותה נסיבה מחמירה של ביצוע תחת השפעת אלכוהול, ובין הנסיבות המקלות ובהן היעדר עבר פלילי, נסיבותיו האישיות של המערער וניסיונותיו להשתלב בהליך טיפולי לצורך גמילתו מאלכוהול. איזון זה הביא לגזירת הדין ברף הנמוך של מתחם הענישה, שהוא כשלעצמו סביר.

14. ראוי לציין, כי הן בית המשפט המחוזי והן שירות המבחן באו לקראת המערער פעם אחר פעם, כאשר בכל פעם מחדש, למרבה הצער, כשל המערער בהשלמת ההליך הטיפולי. בנסיבות אלה, לא בא שירות המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו של המערער, ואף להיפך. זאת, להבדיל מפסקי הדין שאליהם הפנה בא-כוח המערער ועליהם ביקש להסתמך, בהם שירות המבחן המליץ על הימנעות ממאסר בפועל ומיצוי ההליך השיקומי או הטיפולי [למשל: ע"פ 2122/03 כהן נ' מדינת ישראל (21.7.2003); ע"פ 4390/03 ספנוב נ' מדינת ישראל (18.8.2003); ע"פ 8501/09 בוכרע נ' מדינת ישראל (10.8.2010); ע"פ 4311/12 מילאד סורי נ' מדינת ישראל (8.11.2012)].

15. בנסיבות אלה - בהן העונש שנגזר אינו ברף הגבוה, בפרט ביחס לעבירה בה מדובר, וכאשר לאחר מספר הזדמנויות שניתנו למערער אין המלצה טיפולית בעניינו - אמליץ לחבריי שלא להתערב בגזר הדין.

המערער יתייצב לריצוי מאסרו בבית מעצר קישון ביום א' 7.8.2016 לא יאוחר מהשעה 10:00. המערער יפעל בהתאם לאמור בעמ' 58 לגזר הדין בכל הנוגע לתיאום עם שב"ס.

ניתן היום, ח' בתמוז התשע"ו (14.7.2016).

שופט

שופט

שופט
